

Ryslingeritualet – et dåbsritual til inspiration i en liturgidebat

Af Mikkel Crone Nielsen, frimenighedspræst i Ryslinge, Graabjergvej 4, 5856 Ryslinge, tlf. 41425395

Den historiske baggrund

I begyndelsen af 1920-erne gjorde valgmenighedspræst i Ryslinge, Torkild Skat Rørdam, sig den erfaring, at flere dåbsforældre for så vidt gerne ville bære deres barn over dåben. Konfronteret med det autoriserede dåbsrituals tilspørgsel måtte de imidlertid erkende, at der var led i den apostolske trosbekendelse, de som moderne mennesker havde forbehold over for. Følgen blev derfor ofte, at de enten måtte lade andre, mere rettroende, familiemedlemmer bære barnet, eller at de ved dåben uvægerligt måtte komme til at føle, at de spillede komedie. Rørdam gjorde sig efterhånden sin stilling klar: Som sabbatten er til for menneskets skyld og ikke mennesket for sabbattens, således må vi aldrig dyrke ritualerne blot for deres egen skyld, men stræbe efter at de altid bliver et sandt udtryk for det åndelige indhold, de skal dække. ”De skal ikke for meget ligne det forbenede Skjold paa en Skildpadde, men saa vidt muligt være som den bløde Hud, der er elastisk, saa den kan udvide sig og trække sig sammen efter Legemets Form.”

I forståelse med valgmenighedens bestyrelse udarbejdede Rørdam derfor et dåbsritual, hvor tilspørgslen til trosbekendelsens enkelte led var strøget. Dåben skulle ikke forstås som et katekismusforhør i den rette lære men derimod som en pagtslutning mellem Gud og menneske, hvori dåbsbarnet skænkes troen og optages i den kristne menighed. De kirkelige myndigheder (biskop og minister) var sendrægtige i deres behandling af valgmenighedens ansøgning om godkendelse af det nye dåbsritual, så efter halvandet års behandlingstid uden svar tog Rørdam uden tilladelse det nye ritual i brug den 1. februar 1925 ved en dåb i Nazarethkirken. Hvor de kirkelige myndigheder havde været træge i deres behandling af valgmenighedens ansøgning, var de derimod påfaldende hurtige i eksekveringen af straffen over menigheden: Blot fire dage efter den ’uautoriserede’ dåb blev Rørdam ved kongelig resolution frataget sin anerkendelse som valgmenighedspræst i folkekirken pga. brug af det nye ritual. Følgen blev, at Ryslinge Valgmenighed valgte at omdanne sig til frimenighed, og Rørdam var til sin død i 1939 Ryslinge Frimenigheds præst.

Ryslinge Frimenighed benytter sig stadig af et dåbsritual uden tilspørgsel til trosbekendelsens enkelte led, og vi sætter stor pris på ritualets enkelhed og højtidelighed. Ritualet ser ud som følger:

Ritualet

Lovprisning (1. Pet. 1,3):

Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde.

Bøn:

Lad os alle bede: Almægtige, evige Gud, Vor Herre Jesu Kristi Fader. Eftersom du har sagt: Bed, så skal I få, søg, så skal I finde, bank på, så skal der lukkes op for jer, så beder vi dig for ham, som i dag kommer til den hellige dåb: Luk op for ham, giv ham din nåde og bevar hans indgang og udgang. Vær du hans lys i denne vildsomme verden.

Skriftlæsninger:

Matt. 28, 18-20 (Dåbsbefalingen) og Mark. 10, 13-16 (Jesus og de små børn).

Trosbekendelse:

Lad os bekende vor kristne tro (efterfulgt af den apostolske trosbekendelse).

Hvad er barnets navn?

NN, vil du døbes til, hvad Gud giver i den tro, vi her har bekendt?

Korstegnelse

Modtag det hellige korsens tegn...

Dåbshandling

NN. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen.

Resten af dåbshandlingen følger ritualbogen.

Ryslingeritualet afviger tydeligvis fra folkekirkens 1992-ritual. Dåbsbønnen er formet efter ordlyden i Luthers dåbsritualer, hvor bede-banke-bønnen tydeliggør dåbens nødvendighed: At der er tale om et før og efter dåben. Bønnen fastholder også Luthers rækkefølge af ordene ”indgang” og ”udgang” og understreger dermed dåbens funktion af optagelse i den kristne menighed. Der hvor

Ryslinge-ritualet for alvor stikker ud, er dog ved dets manglende tilspørgsel ved trosbekendelsens enkelte led. Erfaringsmæssigt er dåbsforældrene særligt glade for den del af ritualen, og heri ligner nutidens dåbsforældre dem fra 1920-erne, der heller ikke mente, at deres tro – eller mangel på samme – kunne bære at være udgangspunkt for deres barns dåb.

Der er en række styrker ved et dåbsritual uden tilspørgsel ved trosbekendelsens enkelte led, som jeg i det følgende vil forsøge at vise.

- For det første understreges dåbens sakramentale karakter, da ritualen gør det tydeligt, at det alene er Gud, der handler i dåben. Det er Gud, der slutter en pagt med mennesket og optager det i sin menighed.
- For det andet bliver det tydeligt, at dåben er en asymmetrisk pagt, hvor det væsentlige ikke er menneskets mere eller mindre helhjertede ja eller nej til Gud, men alene Guds ja til mennesket. Som pagt betragtet er dåben altså asymmetrisk. Det er netop ikke en gensidig pagt mellem to ligeværdige parter, som hvis man gav håndslag på købet af en hest eller indgik i et forsikringsforhold. Dåben er derimod en ensidig pagt, der bedre kan sammenlignes med adoptivforældres adoption af et barn. Her hviler pagtens gyldighed alene på den ene parts garantier.
- For det tredje bliver det ved en dåb uden tilspørgsel klart, at den kristne kirke ikke døber på forældrenes tro men på den kristne tro. Forældrenes tro – stor eller lille – kan aldrig blive forudsætningen for Guds handling ved døbefonten. Dåbsforældrene vil desuden uvægerligt forstå tilspørgslen som et forhør i, hvordan de forholder sig til udvalgte dele af den kristne dogmelære. Det vidste Luther også, og derfor forenkledede han den anden trosartikel i forbindelse med dåb, så den slet og ret kom til at lyde: ”Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne søn vor Herre, som er født og har lidt.” Dåben var simpelthen for vigtig til at kunne misforstås som et politiforhør i dogmatiske snurrepiberier.
- For det fjerde bør man undlade den fulde tilspørgsel alene af den grund, at dåben i folkekirkelig sammenhæng i alt overvejende grad er barnedåb – og oftest af spædbørn – hvorfor det ikke giver mening at udspørge barnet om trinitetsteologiske detaljer.
- For det femte bliver det ved en dåb uden fuld tilspørgsel tydeligt for forældrene og fadderne, der står med barnet ved døbefonten, at de ikke kommer krybende som elever til et eksamensbord, hvor de overhøres i den rette tro, men at de på dåbsdagen derimod står som

myndige og fuldgyldige medlemmer af og repræsentanter for den kristne menighed, som barnet ved dåben optages i.

- For det sjette er det i et historisk perspektiv værd at huske på, at man også i oldkirkens tid praktiserede dåb uden fuld tilspørgsel. Tilspørgsel ved dåben kan spores tilbage til det 3. århundrede, hvor blandt andet Hippolyt anvender det i sit ritual som et forhør for at værne kirken mod vranglære. Hvis man virkelig ønsker at holde kættere ude af folkekirken, bør man nok sætte ind et andet sted end ved barnedåben!
- For det syvende er det i sig selv tankevækkende, at ingen af vore lutherske nabokirker benytter sig af fuld tilspørgsel ved dåben. Den danske folkekirke synes således at stå ret alene med sin dåbspraksis med tilspørgsel ved bekendelsens enkelte led. Selvfølgelig behøver folkekirken ikke af den grund at kopiere hverken et norsk, svensk, tysk eller midtfynsk luthersk dåbsritual. Men netop fordi folkekirken står så påfaldende alene med sin dåbspraksis, kræver det virkelig stærke argumenter at opretholde den. Har man ikke dem, kan Ryslinge-ritualet frit benyttes som inspiration.